

רע"פ 6781/18 - סלימאן סאמר בע"מ, סאמר סלימאן נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 6781/18

לפני:

כבוד השופט ג' קרא

המבקשים:

1. סלימאן סאמר בע"מ
2. סאמר סלימאן

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' סג"נ א' הלמן וכב' השופטים י' שיטרית וס' דבור) בע"פ 39688-01-18 ובעפ"ג 38923-02-18 מיום 17.9.2018

בשם המבקשים:

עו"ד מארון אבו נסאר
עו"ד חן אבידוב

בשם המשיבה:

החלטה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת (כב' סג"נ א' הלמן וכב' השופטים י' שיטרית וס' דבור) בע"פ 39688-01-18 ובעפ"ג 38923-02-18 מיום 17.9.2018 בגדרו נדחה ערעור המבקשים על הכרעת הדין וגזר הדין של בית משפט השלום בנצרת (כב' השופט ג' אזולאי) בת"פ 22481-07-09 מהימים 19.3.2017 ו-7.1.2018, בהתאמה, והתקבל חלקית ערעור המשיבה על גזר הדין.

עמוד 1

1. ביום 23.3.2009 הוגש נגד המבקשים לבית משפט השלום בנצרת כתב אישום המחזיק שני אישומים המייחס להם עבירות של ניכוי מס תשומות בלי שיש להם לגביו מסמך כאמור בסעיף 38 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו 1975 (להלן: החוק), עבירה לפי סעיף 117(ב)(5) לחוק (36 עבירות) ולפי סעיף 119 לחוק (ביחס למבקש 2 בלבד (להלן: המבקש)); וכן כי סירבו או נמנעו למסור פנקס אותו חייבים למסרו, לאחר שנדרשו לעשות כן, עבירה לפי סעיף 117(א)(1) לחוק. בתקופה הרלוונטית, הייתה המבקשת 1 (להלן: החברה) חברה הרשומה כ"עסק מורשה" והמבקש היה בעל מניות ומנהל פעיל בחברה. בין השנים 2004-2007 הגישו המבקשים 36 דוחות תקופתיים במסגרתם ניכו תשומות ללא תיעוד כדין בסכום של 4,031,856 ש"ח. כמו כן, במהלך חקירות החברה, נדרש המבקש להמציא את פנקסי החשבונות של החברה ולא עשה כן.
2. לאחר ניהול הליך הוכחות בבית משפט השלום, הורשעו המבקשים בעבירות שיוחסו להם בכתב האישום. במסגרת הכרעת הדין עמד בית המשפט על כך שחרף פניות חוזרות ונשנות מטעם החוקר במחלקת החקירות של אגף המכס והמע"מ, המבקש לא התייצב לחקירה ברשויות המע"מ ולא העביר אליו כל חומר חשבוני הנוגע לפעילות המבקשים בתקופה הרלוונטית. בית המשפט דחה את עדות המבקש, במהלכה טען כי אי העברת החומר החשבוני נבעה משריפה במשרדי החברה בבית רימון וקבע כי מהראיות עולה כי הנהלת החשבונות של החברה נעשתה במשרד בנצרת ושם נמצא החומר החשבוני. בית המשפט קבע כי עדות המבקש הייתה רצופה סתירות ושקרים ועמדה בסתירה לראיות אחרות.
- בית המשפט דחה את טענות המבקשים למחדלי חקירה ולאכיפה סלקטיבית וקבע כי גם בהנחה שהתשתית הראייתית שהונחה היו בה ליקויים, אלה אינם יורדים לשורש ההרשעה; טענת האכיפה הבררנית נדחתה, בין היתר, משז לא בוססה על תשתית עובדתית רלוונטית; כך גם נדחתה עתירה המבקשים להגנה מן הצדק תוך ציון כי הטענה לפיה המבקש לא הוזהר כדין, עובדתית, אין לה על מה לסמוך.
3. בתסקיר ובתסקיר משלים מטעם שירות המבחן בעניינו של המבקש צוין כי הסיכון להישנות עבירות כלכליות הוא נמוך ולמבקש נזקקות טיפוליות. משכך, הומלץ לא למצות את הדין עמו, אלא להטיל עליו ענישה הרתעתית לתקופה קצרה לצד ענישה מותנית וקנס.
4. בגזר הדין עמד בית המשפט על חומרת מעשי המבקשים ועל הקלות הרבה שבה ניתן לבצע עבירות כגון דא. משכך, קיים אינטרס ציבורי למיגור העבירות בדרך של ענישה מכבידה. בחינת מדיניות הענישה העלתה כי במקרים דומים הוטלו עונשי מאסר בפועל ממושכים לצד קנסות כבדים. לחומרא שקל בית המשפט את טיב העבירות; שיטתיות ביצוען; התקופה הממושכת בה נעברו; עברו הפלילי של המבקש; והעובדה שהמבקש טרם הסיר את המחדל. לקולא נלקחו בחשבון נסיבותיו האישיות הלא פשוטות ונזקקותו הטיפוליות, והכרת המבקש במעורבותו בעבירות ולקיחת האחריות מצידו.
- לבסוף, גזר בית משפט השלום על המבקש את העונשים הבאים: 24 חודשי מאסר בפועל; מאסר על תנאי של 12 חודשים לבל יעבור אחת העבירות בהן הורשע; וקנס בסך 50,000 ש"ח או 8 חודשי מאסר תחתיו. על החברה הוטל קנס בסך 5,000 ש"ח עקב היותה בלתי פעילה.

5. ערעור המשיבה לבית המשפט המחוזי בנצרת על קולת העונש התקבל בחלקו וערעור המבקשים על הכרעת הדין ועל גזר הדין נדחה על שני חלקיו.

ביחס לערעור על הכרעת הדין ציין בית המשפט המחוזי כי עסקינן בהכרעת דין מנומקת היטב שהתייחסה לשלל טענות הצדדים, עליהם חזרו המבקשים בערעורם, ולא מצא להתערב בממצאי המהימנות והעובדה אותם קבע בית משפט השלום. צוין כי בצדק קבע בית משפט השלום, בהתבסס על ראיות ומסמכים, עדויות עדי התביעה וסתירות ושקרים של עדי ההגנה, כי החומר החשבוני כלל לא היה במקום בו פרצה השריפה, ואין חולק כי לא נענו דרישות חוזרות ונשנות מטעם רשויות מע"מ מהמבקש להגיע לחקירה ולהציג חומר חשבוני. עוד נקבע כי המבקש לא עמד בנטל הראיה, לאחר שהוכח כי ניכה מס תשומות מבלי שיש בידו מסמך כאמור בסעיף 38 לחוק. כן נדחתה טענתו כי המשיבה לא עשתה די לצורך השגת חומר חשבוני רלוונטי, ונקבע כי מדובר בטענה מקוממת לאור עמדתו של המבקש שטען כי אין לקבל מסמכים וחומר שהופק על-ידי החוקר בהיותו בלתי קביל. בית המשפט דחה את טענת המבקש ל"נזק ראייתי" שנגרם לו בכך שמפאת חלוף הזמן הוא מתקשה לשחזר חומר חשבוני. זאת, מכיוון שעוד בשנת 2008 נדרש פעמים רבות לשחזר את החומרים ולא עשה כן. אף צוין כי התמשכות ההליכים בתיק ברובה רובצת לפתחו של המבקש על רקע מספר חילופי ייצוג.

בית המשפט דחה גם את טענת המבקש למחדלי חקירה בקבעו כי רשויות מע"מ פעלו בכל דרך כדי להגיע לחקר האמת, ואולם המבקש הוא שסירב לשתף עמם פעולה. טענת המבקש להגנה מן הצדק מפאת העובדה שלא הוגשו כתבי אישום נגד רואה החשבון של החברה או נגד אחיו של המבקש נדחתה גם היא משהמבקש, בתור מנהל החברה, הוא שהיה אמון על ניהולה התקין, ומשלא הוכח כי החלטת רשויות האכיפה להגיש נגדו כתב אישום הייתה מונעת מטעמים בלתי ראויים. עוד נדחתה טענתו כי החוקר לא יידעו בדבר זכות ההיוועצות שלו, משעולה מהודעותיו שהוגשו על-ידי המשיבה כי הוזהר כדן.

6. לאחר סקירת מדיניות הענישה הנוהגת, דחה בית המשפט המחוזי את ערעור המבקשים על חומרת העונש תוך שקבע כי בגזירת העונש התחשב בית משפט השלום, בין היתר, בהמלצת שירות המבחן; בחלוף הזמן; ובנסיבותיו האישיות של המבקש, לרבות נזקקותו הטיפולית, וצדק משלא מצא לחרוג ממתחם העונש מקום שהמבקש אינו מודה באשמה וטרם הסיר את המחדל.

בית המשפט המחוזי קבע כי גם אם המתחם שנקבע לעונש המאסר נוטה לקולא, הדבר לא מצדיק את התערבות ערכאת הערעור, וקיבל את ערעור המשיבה באשר לגובה הקנס בלבד. נקבע מתחם לקנס שנע בין 100,000 ש"ח ל-400,000 ש"ח, חלף המתחם שנקבע בבית משפט השלום שנע בין 30,000 ש"ח ל-150,000 ש"ח. בקביעת המתחם התחשב בית המשפט בתכנון המוקדם שקדם לעבירות והשיטתיות שלהן; במשך הזמן בו בוצעו; ובנזק הכבד לקופה הציבורית בסך כ-4 מיליון ש"ח. אף צוין כי ייתכן שגובה הנזק היה מצדיק קביעת רף תחתון גבוה יותר. בהתחשב במצבו הכלכלי של המבקש ומכיוון שאין זו דרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין עם המערער, סכום הקנס מוקם בתחתית המתחם והועמד על סך של 100,000 ש"ח או 10 חודשי מאסר תחתיו, כאשר יתר רכיבי גזר הדין יעמדו בעינם.

המבקשים ממאנים להשלים עם פסק הדין, ומכאן הבקשה שלפניי.

7. לאחר קיום דיון במעמד הצדדים, ביום 2.10.2018 הורתה השופטת י' וילנר על דחיית מועד התייצבותו של המבקש לעונש מאסרו עד ליום 11.11.2018, וזאת בהסכמת המשיבה.

טענות הצדדים

8. המבקשים חוזרים על טענותיהם בהודעת הערעור שהוגשה לבית המשפט המחוזי ועותרים לקבלת רשות ערעור הן ביחס להכרעת הדין והן ביחס לגזר הדין. בנוסף לטענות אלו, מונים המבקשים שורה של שאלות משפטיות בעלות חשיבות ציבורית אשר לדידם מתעוררות במקרה דכאן, בין היתר, בעניין מחדלי החקירה; שאלת קבילות החומר שהופק על-ידי החוקר; נזק ראייתי שנגרם להם; אי אזהרתו של המבקש טרם חקירתו; עיוות הדין שנגרם בהתמשכות ההליכים; והתעלמות הערכאות קמא מחוסר יכולתו של המבקש להסיר את המחדל מפאת מצבו הכלכלי. משכך, עותרים המבקשים לזיכויים מהעבירות המיוחסות להם, ולחלופין, להקלה בעונשים שנגזרו כך שעונש המאסר יומר בענישה צופה פני עתיד.

9. בתגובתה לבקשה טוענת המשיבה כי הבקשה אינה מגלה עילה למתן רשות ערעור בגלגול שלישי. חרף האצטלה העקרונית אותה מנסים המבקשים לעטות לבקשה, למעשה, למבקשים טענות ערעוריות במהותן שהועלו ונדחו על-ידי הערכאות קמא. בעניין טענת ההגנה מן הצדק נטען כי לא הייתה כל איכפה בררנית, וכתב האישום הוגש נגד הגורם הדומיננטי שפעל בחברה, המבקש, שאליו זרמו הכספים מושא העבירות. בעניין חומרת העונש, צוין כי המבקשים כלל לא טרחו להציג פסיקה שתומכת בעמדתם וכי בכל אופן ציין בית המשפט המחוזי כי המתחם שנקבע לעונש המאסר, בפועל, נוטה לקולא. טענותיהם לעניין העונש גם הן זכו למענה מפורט בפסק הדין של בית המשפט המחוזי וממילא אינן מצדיקות רשות ערעור בגלגול שלישי.

דיון והכרעה

10. לאחר עיון בבקשה על נספחיה ובתגובת המשיבה הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות. הלכה היא כי רשות ערעור ב"גלגול שלישי" תינתן במקרים חריגים בלבד המעלים שאלה בעלת חשיבות כללית מבחינה משפטית או ציבורית, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים (ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה), פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 4515/07 אבו שוב נ' מדינת ישראל (17.10.2007)) או במקרים בהם מתעורר חשש לאי-צדק מהותי או לעיוות דין (רע"פ 6487/12 דביר נ' מדינת ישראל (15.7.2013)). חרף ניסיון המבקשים ליצוק לבקשתם אצטלה עקרונית, זו לא מעלה כל שאלה משפטית ונוגעת כולה לעניינם הפרטי, ולא מצאתי כי מתעורר כל חשש לאי-צדק. די באלו על מנת לדחות את הבקשה.

11. יודגש כי מרבית הבקשה שלפניי הועתקה מהודעת הערעור שהוגשה לבית המשפט המחוזי. בית משפט זה כבר עמד על כך שהעתקת עיקרי הטיעונים מכתב הערעור מעידה כי מטרת הבקשה אינה אלא ניסיון ל"מקצה שיפורים", ומטרה מעין זו אינה מצדיקה, ככלל, היעדרות לבקשת רשות הערעור (רע"פ 1402/15 טלי נ' מדינת ישראל, בפסקה 7 (4.3.2015)). טענותיהם של המבקשים הן טענות "ערעוריות" מובהקות, הממוקדות ברובן המכריע בממצאי עובדה ומהימנות, אשר נדחו על-ידי הערכאות קמא בצורה מנומקת ומפורטת תוך התייחסות לכלל טענותיהם. בהקשר זה יצוין כי, כידוע, התערבות ערכאות ערעור בקביעות עובדה ומהימנות היא מצומצמת, לא כל שכן מקום שעסקין

בבקשת רשות ערעור ב"גלגול שלישי", כבעניינו (ראו, למשל, רע"פ 8781/16 הלפרין נ' מדינת ישראל, בפסקה 11 (16.4.2018)). לא מצאתי כי נפל בפסק הדין קמא כל פגם המצדיק התערבות, גם לגופו של עניין.

12. יתרה מזאת, מקום שעסקינן בטענות המופנות כלפי חומרת העונש בערעור ב"גלגול שלישי", על המבקש להצביע על סטייה קיצונית ממדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים (ראו, מבין רבים, רע"פ 2627/18 ביטון נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (5.7.2018)). לא רק שטענת המבקשים בנוגע לסטייה ממדיניות הענישה נטענה בעלמא ולא גובתה בכל פסיקה, לאחר בחינה מפורטת של מדיניות הענישה (פסקה 121 לפסק הדין), לא שלל בית המשפט המחוזי כי המתחם שנקבע לעונש המאסר נוטה לקולא. טענות המבקש באשר לנסיבותיו האישיות זכו להתייחסות מפורטת של בית משפט קמא ונלקחו בחשבון בעת בחינת העונש שנגזר עליו, ולא מצאתי כל עילה להתערב בקביעתו.

13. אשר על כן, הבקשה למתן רשות ערעור נדחית.

בהתאם להחלטת השופטת י' וילנר מיום 2.10.2018, המבקש יתייצב לריצוי עונשו ביום 11.11.2018 בשעה 10:00 בבית סוהר קישון או במקום אחר על-פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר כולל האפשרות למיין מוקדם עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר.

ניתנה היום, כ"ג בחשוון התשע"ט (1.11.2018).

ש ו פ ט